

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1902. OKTÓBER HÓ 19.

II. ÉVFOLYAM 21. SZÁM. ════════

═══════ MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ════════

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FŐHERCEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

A MAGYAR KÖZSZELLEM.

Arad, október 18.

A kinek szive van és abban egy kis érzelme a hazaszeretetnek, az beláthatja, hogy nem jól van az így amint most van. Nem mintha a külsőségek haladásával nem lehetnék megelégedve sőt: annyira benne vagyunk a villamosság korszakában. hogy kívülünk alig van Európában nemzet, mely messzebb ment volna a külsőségek előhaladásában mint mi.

Csak kevesen vesszük észre, hogy ennek a szemfényvesztő fékevesztett gyorsasággal való haladásnak olyan áldozatot adunk cserébe, mi szigoruan vett értelemben: nemzetiességünk rovására megy.

Vagy nem-e tapasztaljuk nap-nap után, a mikor a szív és lélekbeli magyar érzelmenek kellene megnyilatkozni: hogy azt eltítkolva; az elavult, a közös államiság egyik részén a már nagyon is ingó talajon álló hagyományos — de reánk erőszakolt szent és sérthetetlen *osztrák* uralmú magyar királyi szellemnek hódol az elzüllött közszellem.

De ki merné még gondolatban is megsérteni Szent István koronáját, azt a koronát, mely a mi magyar államiságunknak ezer éves történelmi záloga. Szinboluma a dicsőséges multnak: melynek fénye bevilágított a közelmult idők gyilkos sötétségébe, és elismert öntudatos és biztos jogot ad a jelen a kárhozatos *közszellem* megsemmisítésére . . . És a Szent István koronájának dicsőségteljes fénye, boldog reményt ad arra a bizonytalan jövőre? . . . melyet boldognak, fényesnek dicsőségesnek csak a Farizeusok vagy az Ezsauk tarthatnak:

Azok az Ezsauk, akik ha egy magyarabb érzésű igaz beszédet vagy szónoklatot hallanak, megbotránkozásuknak adnak kifejezést.

— És azt mondják, Kossuth százéves születésnapja nem politikai jellegű ünnepség: tehát a *magyar államiság* politikai közszellemének semmi köze hozzá? . . . Vagy az október hat eseményeinek szomorú emléke: — csupán a kegyelet megnyilatkozásának az alkalmas szürke napja? . . . Minden jogtalan erőszakra vandalizmusra, ocsmány gyilkosságra való gyászos emlékezés nélkül? . . .

— Vagy nemzeti ünnepségünknel: ha arra a Szent István koronáját viselő Hadur képviselteti magát: nem-e alaposan megbecstelelítő a magyar közszellemre az, hogy az utálatos osztrák nemzeti himnuszot kell végig hallgatnunk . . .

Minek akkor Mátyás-szobor: ha a hallhatatlan — *Bécs*et és fél Európát verő és hódító — *magyar* király Hollós Mátyás-szobor leleplezésének örömmünnepén az első örömkönyvek helyett a Gotterhalte utálatos akkordjai mellett a kétségbeesés, a harag, a változhatlan gyűlölet és önmegtagadás fájó könye hull szemünkből.

Hát milyen az a közszellem — mely eltüri azt, hogy kormánya elősmerje az osztrák himnusz jogosultságát nemzeti ünnepségeinken: ha bár arra az uralkodóháznak az örökösödés jogrendje szerint érzékenyen távol eső mondhatni magyar főherceggel képviselteti magát a korona.

Hát hiába való minden cafrangja a külsőségeknek, hiába való az a rettenetes hala-

dás, ami csak nemzetiességünk rovására megy . . . Hiába való a képzelt rajongás a korona iránt, melyet csak a kényszerűség tett hatvanhétben *osztrák magyará*. Hiányzik ebből az alkotásból *Árpád, Szent István, Hollós Mátyás, Rákócy Ferenc és Kossuth Lajos* szelleme. Hiányzik ebből a hitvány alkotásból a nemzetiesség főkélléke a *magyar* faj szelleme . . . A mely ha közszellemmé válna, akkor bizonyosan hiányzana belőle a beestelen önmegtágadásnak jobbágyi kényszerűség érzete.

Mindenki beismerheti, hogy nincsen magyar közszellem: mert ha volna, akkor nem lennénk az osztrák császárság vazalusa és nem tűrnénk el azt, hogy a magyar kormány jogcímét adjon arra, hogy nemzeti ünnepélyeinken a kétfejű sas uralmának dicsőítésére zengő akkordok belevegyüljenek annak a szeretetnek megnyilatkozásába melynek neve: *honszerelem!*

HONISCH L. ISTVÁN.

Ő S Z.

Tépett ruháját fölpiperezi.
Kacér mosolyához úgy illik e mez:
Holnap temetik, nem bánja, nem érzi,
Ma még epedőn szeretőt keres.

Mosolyát lesi még annyi szerelmes,
Kéblére simul még fű, fa, virág:
Holnap talán már senkije sem lesz,
Ma még őc é az egész világ.

Valami varázs rezg át a légen.
Szellő is lázasan suhan át;
Fölcsillan a fény az ég szemében
S úgy ontja-bontja dús sugarát.

Kápráztatóbb még ifju tacaznál.
Holnap talán már szüntelen . . .
Igy őszül az első aranyszál
Szép szóke asszony fürteiben.

Es fölkeresi az elbucsuzó págy:
Ah, lenne csak egyszer még fiatal:
Ide a legszebb őszi rózsát,
Csendüljön a legszebb őszi dal!

Hiszen az élet oly sebesen száll,
Meghozza az első hó a telet —
Es sorra megöszül mind a selyemszál
Es hullanak egyre a levelek . . .

MIKOLCH.

KRÓNIKA I.

ZSINDELYKE ÉSZREVÉTELEI.

ELLESETT PÁRBESZÉDEKBŐL.

Hull a levél a roshdorfi kert fáiról, elszomorkodva tapasztaljuk, hogy nemsokára itt lesz a tél. Sok leánynak roppantul lassan telik itt az idő és azt szeretnék, hogy ha már a tavasz közeledtét látják a kert fáiról: ugyanis jobban szeretnék, hogyha a levelek lehullása után azonnal rügy fakadna a fagalyen . . . Hogy az őszutót és telet a természet átugorná, vagy legalább is egy kellemes álomba varázsolná az istenke a télnek unalmas napjait, hogy mire az álomnak vége lenne a roshdorfi kertben az édes kék ibolyácskák viritanának és a bájos gyöngyvirágok fejceskéi a lágy tavaszi szellő érintésétől hívólag kacérkodva bólogatnának feljűk.

A leghatározottabban osztom társnőim óhaját, magam is szeretném ha azt mondhatnám, hogy nemsokára egy éve lesz annak, hogy itt vagyok. Ám mi magyar leányok nem igen panaszkodhatunk arról, hogy lassan mulik itt az idő: mi hazulról annyira el vagyunk látva — sőt napokra terjedő és tárgyalható láncolatossá eseményekkel: hogy igazán mondva nap-nap után sohase fogyunk ki a témából.

— Ujabb egy kis botrányunk volt az intézetben: a legjobb barátnőmtől a felügyelő sveszter lefoglalt egy doboz pipere cikket. Egy kedves barátnője meglepetésül küldött neki, illetve a barátnőm mamája által küldött csomagba csempészte be: egy tégely *Hajós*-féle ibolya krémet pudert és szappant.

Megjegyzendő, hogy a barátnőm is, úgy mint én: otthon már nagy leány számba ment és titkon szeretettel használta a *Hajós*-féle krémet.

Az árgus szemű sveszter meglátta, amint egy este lefekvés előtt a barátnőm valami tégelyből vett anyaggal besimítja az arcát, azonnal ott termett és kieroszakolta a tégelyt barátnőmtől s azután kutatást rendezett és a pudert is elkobozta, csupán a szappant hagyta meg. Mi pedig végtelen rosszalásunkat fejeztük ki az ügy felett.

A barátnőm rögtön intézkedett, hogy egy ujabb tégely *Hajós* féle krémhez jusson.

Ami ebben az elkobzási esetben a legérdekebb az az, hogy az a leselkedő sveszter most használja a krémet, úgy szintén a pudert is, mert reggelként nagyon ki van meszelve az arca.

Egyéb ujság nálunk most az, hogy egyenkialapokat kaptunk, sötétkék színűt és elég jól áll mindannyiunknak, pedig elég különböző az arcszínünk.

Aradról most nem valami sok és válogatott hirt hallok, úgy látszik, hogy a szürettel van elfoglalva mindenki, aradi barátnőm most meg van

hülve és nem igen van kedve bővebb tartalmu levelet írni. Az ujság hasábjokról pedig nem valami sokat lehet írni. A szívembe nyilallott, hogy Weitzer János oly nagy összeget hagyott az én kedves városomnak, nem azért, mintha irigyelném . . . De szomorúsággal tapasztaltam, hogy mennyi pénz van a világon . . . És milyen rettenetes sok leány van ezen a földön, a kinek nincsen hozománya. Hogy nekem nincsen hozományom, az már el se tud komolyan keseríteni. . . . Csupán pillanatra juttatja eszembe azt a kellemes helyzetet, például: ha én reám hagyott volna Weitzer János egy millió koronát, milyen könnyű lenne választásom szerint férjhez menni . . . Ami a férjhez, menést illeti, hát némileg biztosítva vagyok. Az én zöld barátom — a ki e jelzöt hallom nem igen érdemli meg, mert a bajusza erősen kezd peyhezni — égre-földre esküdött, hogy az önkéntesi év után legeslegeső örömtelt szívbeli kötelessége lesz engem oltárhoz vezetni. Persze, hogy én ebbeli kijelentését nem vettem komolyan. De azóta gondolkodtam felette és nem bánám, ha az ígérését beváltaná. Völegény jelöltem igen panaszkodó levelet írt az én tantimnak, hogy nagyon sokat kell neki lovagolni, annyira, hogy egészen fel van törve a lába. Én eddig úgy tudtam, hogy csak a gyalogos katonának török fel a lába, ha nagyon sokat kerülgeti a pocsolyát: de, hogy egy huszár hogy törheti fel a lábát a lovaglástál, ezt bizony nem értem.

Pár sorban megemlíti a barátnóm, hogy egészen ribiiliót keltett a kedves „Alföld“-nek utolsó Zsindelyke cikke. Ami azért történt, hogy még sok sok uri nő és leány tart arra igényt, hogy ismerje el az „Alföld“, hogy ha ők a korzóra mennek, hát őkse hasonlítanak a toilettjeik miatt a Papagályhoz. Megírtam a barátnómnak, hogy legközelebb egy szép estén az aradi korzó a—b vonalán figyelje meg jobban az asszonyokat és leányokat, hogy tüzetesebb és érdemlegesebb véleményt mondhassunk a toilettjeikről. Tehát a jövő írásomban az aradi asszonyok és leányok toilettjeiről érdemlegesen fogunk nyilatkozni.

A tantim jó ismeretségben van *Barabás Bél néval*, csodálatos, hogy ez a szép asszony mennyire rajong az ő féltett drága *Beka*-jáért: így nevezi a bájos Barabásné az ő kedves egyetlen urát. És én koncedálok is azt, hogy lehet rajongani a híres Barabás bácsiért: és egész őszintén kijelentem, hogy ifjn tizenhétéves leányságomat szívesen feláldoznám — már illően tudniillik: szívesen lennék tizenhét tavasszommal a Barabásné drága *Beká*-jának a felesége. Hogy mit szólna ehhez házasságot ígért völegény jelöltem, az már teljesen az ő dolga: azaz, hogy akkor engednék magamnak udvarolni általa — de, csak akkor, hogyha hadnagy mond, Lukácsy hadnagy lenne.

Tehát a bájos Barabásnének egészen jó izlése van, ha csak el nem romlott izlés az enyém.

A barátnómtól értesültem, hogy az „Alföld“ olvasó publikuma nagyon kíváncsi arra, hogy a „Zsindelyke“ tényleg leány-e? — Nem akarom mondani, hogy fájdalom, hogy az vagyok! Az különben nem szorul bizonyításra . . . De jobban szeretném, ha már asszonynak mondhatnám magam. Amint értesültem az „Alföld“ szerkesztője készül képbelen bemutatni. A jucker *Evelinét* és engemet Zsindelykét.

Na az már alig lesz lehetséges: illetve Evelinét bemutatathatja, de tőlem egyelőre nem szerezhetheti a szerkesztő arcképet. Különben is tiltakozom ellene, mert akkor vége lesz az inkognitomnak.

A mi Eveline arcképét illeti, arra már nagyon is kíváncsi vagyok. Annyi sok mindent írt össze az a szemfüles asszony; hogy borzasztó. És azt hiszem, hogy ha az ura megtudná, hogy ő firkálni szokott, hát elválna tőle.

Az ujsághasábjokról olvasom, hogy Aradon nem minden *ujság* van megelégedve az édes Zsül direktorságával. Alig várom, hogy itt legyen a karácsony: reményelem, hogy haza mehetek, már azért is szeretnék meggyőződni, hogy úgy van-e minden, amint azt a lapok Zilahiról írják.

Sok sok mindent szerettem volna most megírni . . . de a pomádés sveszter egyre zaklat bennünket, minden lépésünkre ügyel. Uglátszik, hogy már fogytán van a krém és szeretne újra egy tégelylyel elkobozni, de abból ugyan semmit nem eszik, illetve nem simogatja többé rézvörös arczát.

Oththonról a tantim és az anyuskám keveslik azt, amit nekik írok, tizenketten vagyunk magyar leányok és mindnek én végzem el a magyar feladványait, tehát egy cseppet sincs mit csodálkozni azon, hogy haza írt német leveleim oly rövidek: hogy őszinte legyek, hát azért olyan rövidek a német levelek, mert a fő sveszter betlítottia a magyar levelezést, hogy annak tartalma könnyebben ellenőrizhető legyen. Mind a tizenkét barát itt van most, tehát lehetetlen, hogy tovább folytassam az írásomat. A leányok azt mondták: már megint firkálsz te „Alföld“ pennája, már mint én a —

Zsindelyke.

Az „ALFÖLD“ első kötetéhez művészi kivitelű bekötési táblák 2 koronáért a kiadóhivatalban megrendelhetők. Arad, József főherceg-ut 22.

A SZIVEM ÉS ÉN.

Az indulat mi eláraszt
Szívem kellő közepéből:
Általjárja minden izem —
S az életnek gyönyöréből
Csak azt érzem mi fenséges
S az egekig törni képes . . .

Fenséges egy érzemény ez
Mint a szív, a vér parancsol.
Hogy leküzdve mindeneket . . .
S le kéri a csillagoktól
— Azt az égi fényességet:
Hallhatatlan dicső nevet.

A szív, a szív mely a multban
Siránkozó balga módon
Királynőjét a szerelmét
Óhajtotta minden áron
A csillagát nézte egyre
Mert az volt a leány szeme.

S a férfi kor délelőtnél
A mikor a boldogságnak
Hódol a szív, s a hév-tüze
Rabja lett a menyországnak —
Annak: hol a szív uralma
Elmerül a boldogságba.

Igen, akkor: mikor másnak,
Egy szempár a mindensége,
Szerellemmel, boldogsággal,
Van telve a férfi szive;
— Az én szivem lángol, éget!
S korbácsolja a véreket . . .

— Nem szerelmi epekedés
A szivemnek suttogása,
Mi a tette készítő erőt
Ereimben elárasztja:
A vérhullám ereimben
Nagyratörő szörnyen, szörnyen.

És majd egykor, mikor hajam
Minden szála ezüst szín lesz:
A mikor a férfikorom
Napnyugtával eltűnedez . . .
Mi lesz rabja a szivemnek? —
A végtelen gyötrelmeknek? . . .

Belátja majd balga szivem? —
Hiába volt a szerelem!
A becsvágy a rémszárnyalás:
Hiába volt a küzdelem.
— Csalódások végtelenje,
S a szivem majd meghal bele.

Liptófalvi István.

AZ ASSZONY JOGA.

A nők jogaiért küzdő irodalomban az utóbbi időben nevezetesen fordulat történt, s ez a fordulat nagy haladást jelent az egész Európát foglaljaöztató női kérdés dolgában. A kedvező fordulat: a küzdés igazi céljának megismerése, ami lefegyverez minden ellenséget indulatot és leront minden ellenkező okoskodást.

A közvélemény erősebb része mostanáig úgy fogta föl a nők mozgalmát, hogy annak célja a férfi társadalmi és gazdasági erejével egyenlő versenyzővé tenni a nőt. Így tekintvén a dolgot, az ellenkezés és féltékenység nem volt egészen jogosulatlan. Ámde most látjuk már, hogy nem jól ismertük az elszántan követett célt s hogy minden indulatunk, amely a látottak nyomán a lelkünkben támadt, igazságtalan volt. A nők érdekeiért küzdő irodalom kimondta már és dogmaként hirdeti, hogy a nők minden törekvése gazdasági teimészetű és végső eredményül a családi életet s az anyaságot akarja elérni, s hogy minden olyan akarat, amely más célt követ: elfajulás.

Különös taktika, hogy a nő a férfi társadalmi jogaival és gazdasági erejével igyekszik eljutni a tulajdon természeti jogának és kötelességeinek gyakorlásához. Lehetséges azonban, hogy ez a burkoltság nem is taktika. Meglehet, hogy a nő, amikor kimondta az első harc jelszót, még nem volt tisztában a céljával, hogy csak homályosan derengett a lelkében valami sejtelmes fájdalom, amelynek nem ismerte a forrását és nem tudta a nevét. Így, csakis így történhetett, nem szándékos eselfogással, hogy hosszú ideig mást követelt, mint amit kívánt.

Az új idők lelkétől megszállt nő, aki mélyreható szemével tisztán látja nemének veszedelmes helyzetét, intő szózatokkal fordul azokhoz a társaihoz, akik gondolkodás, magukra eszmélés nélkül töltik el ifju napjaikat, nem gondolván a jövőre, amely bizonyosan eljön, bármilyen készületlen találja is őket. Dolgozatos és gondolkodatos, ez az az intés, amely az újabb női irodalomnak minden sorából az olvasó felé száll, s a dolgozók és gondolkodók, akik virasztanak alva élő társaik álma fölött, fáradhatatlanul ismétlik az ébresztő nagy szót.

Eljött az ideje, hogy a nők fölismerjék a maguk s a férfiak helyzetét, s hogy rájőjenek, milyen szükséges az ő segítségük a férfinak. Ámde a helyzet megismerése csak egy közeli stációja a célhoz vezető utnak, s a földadat nagyobb része még a messzi távolból néz felénk. Mi teszi ezt a nagy távolságot? Az, hogy a nő is meg a férfi is más célját látja a házasesetnek, hogy a férfi nem veszi annyira komolyan, mint a nő és nem veszi komolyan a nő segítő törekvését sem, s mindezt azért, mivel a természet parancsoló szava enyhébben érinti őt, mint a nőt s mivel a természet parancsoló szava enyhébben érinti őt, mint a nőt s mivel nem tudja átérzeni azt a mondhatatlan szenvedést, amelyet a kényszerhelyzetben vergődő nőnek érezni kell.

A társadalom boldogulása s vele a nő nyugodalmas élete és igazságos helyzete csak azon a napon kezdődhet,

amelyen a férfit is úgy áthatja a természet főséges parancsa, mint a nőt. Ezen a napon ismeri meg egymást igazában a két nem, ezen a napon fogja megtudni a férfi, hogy életünknek azok az igazi törvényei, amelyek a nő természeti tulajdonságaiban jutnak kifejezésre, s hogy a társadalmi berendezkedésnek ezekhez kell alkalmazkodnia. Ennek a nevezetes napnak az eljövételét sürgeti a dolgozó nő, amikor gazdasági függetlenségre törekszik, hogy erkölcsileg is független legyen a férfitől, amikor megtagadja néki a rabszolgai engedelmisséget, hogy egyenlő jogu társa lehessen, még pedig házastársa, s amikor gazdasági erőt gyűjt, hogy pótolja azt, ami a férfi gazdasági erejéből a rendes élethez még hiányzik. Mindent a gyermekért tesz a nő, érte dolgozik, érte szenved, legszebb reménysége, legnagyobb öröme, legnemesebb célja a gyermek: s hogy ez a remény teljesüljön, ez az öröm tiszta legyen s a cél eléréssék, az nagy érdeke az emberiségnek. A nők megteszik már a maguk kötelességét, most a férfiakon a sor, nekik kell most a helyzet megismeréséhez fölemelkedniök. Sok idő fog eltelni addig, amíg a nők munkájának, küzdésének látható eredménye lesz, sok magányosságra kárhoztatott nő szemefénye török meg időnek előtte sok könyv foly el és sok sohaj száll el addig: de ha a jelen szenvedéseinek keveset enhit is az új idők orvossága, ha a férfiak ha férfiak tartózkodón viselkednek is ma még a nagy céllal szemben, azt a remánységet senki sem veheti el a nőktől, hogy végül mégis lesz igazság és boldogság, s legalább azoknak lesz jobb sorsuk, akik utánuk következnek.

*

A gyermekért vívott küzdelem mellette nem szünetel a gyermek ellen való küzdelem sem, s az életviszonyok az utóbbi harenak jelentékeny több sikert biztosítanak, mint az elsőnek. Sok államban törvény tiltja a tanítónők s a postán és táviróhivatalban alkalmazott nők férjhezmenését, s nagyvárosokban aki házmestert, szolgát, takarítót keres, csak gyermektelen fogad meg. Számdkkkal ki nem fejezhető az a veszteség, amely a népességet ezzel a kegyetlen korlátozással éri, de beláthatatlan az az erkölcsi pusztítás is, amely a gyermektől rettegő házások életét megrontja. Kegyetlen helyzet, amikor a férj és feleség kénytelen vagy a kenyérről vagy a gyerekekről lemondani: embertelenül kegyetlen ez a helyzet, mert kenyérré szükségünk van, hogy megélhessünk, a gyerekekre pedig, hogy igazában éljünk. Mert megélni és élni: nem azoneyg dolog.

Sebestyén Ede.

A LEÁNYGIMNÁZIUM.

A négy milliós örökség mellett alig volt érdekesebb újdonsága Aradnak a mult héten, mint az a hír, hogy Hunyady József és Jancsovics Ferenc középiskolai tanárok leánygymnáziumot és internátott szándékoznak nyitni a jövő iskolaév elején.

A terv igen érdekes s megvalósulása esetén kiszámíthatatlan hatással lesz Arad társadalmi életére.

Csak az a kérdés, milyen lesz ez a határ, kívánatos e ilyen intézet létesítése, vagy nem?

Mikor néhány évvel ezelőtt — ugy emlékszem 1895-ben Wlasics közoktatásügyi miniszter kiadta emlékezetes rendeletét, mely a nők előtt a tanári, orvosi s gyógyszerészi pályákat megnyitotta, a közönség vegyes érzelmekkel fogadta ezt az intézkedést.

A férfiak egy része bizonyos féltékenykedéssel a nők némi idegenkedéssel gondoltak a résznyitásra.

Azóta aztán megint elesendesül minden.

A közvéleménynek alig is volt azóta alkalma foglalkozni az ügyvel, mert, hogy az ige testté válik, hogy a miniszternek mindenestre legnemesebb indokokból folyó rendelkezése az élet számára megteremté gyümölcsét, arra alig történt valami.

A társadalom itt is az államtól várt mindent, az állam pedig ugy látszik, nem hajlandó egyelőre újabb feladatokat és terheket vállalni a régiék mellé. — Budapestnek ugyan, mint minden téren, itt is kiváltságos helyzete van: az egyetlen magyar leányközépiskola, az országos nőképző egyesült leánygimnáziuma, a fővárosban létesült. De ennek is társadalmuk szegénységéhez lépett óriási nagy a tandíja.

Igy hát inkább polgárságunk leggazdagabb leányainak adja meg a módot arra, hogy a középiskolai s csak elvégzése után egyetemi tanulmányokra adhassák magukat.

Ránk nézve most, hogy a leánygimnázium terve egészen komoly alakban felmerült, ismét kiváló érdekel bir, az a kérdés, hogy a leányképzés ilyen reformja milyen befolyással lesz társadalmunkra.

Ujra felélednek a régi aggodalmak. Nagyon alkalmas egyáltalán komoly tanulása a nő? Lesznek elegenden, akik nagytudományu kapacitások véleményét fogják citálni, hogy a nő agyveleje átlag kisebb, idegrendszere, mint csont és izomrendszere is gyöngébb, mint a férfié s több effélet.

Ezek a jó emberek csak azt felejtik el, megmaradva a kényelmes nagyáltalánosságokban, hogy ebből még egyáltalában nem következik, hogy minden férfi alkalmasabb a testi — lelki munkára mint bármely nő, vagy leány.

Elfelejtik, hogy épen a szellemi munka terén. A férfiak közül is nem épen a legerősebb szervezettek válnak ki. És elfelejtenek még valamit. Hogy a nő hasonlíthatatlanul gazdagabb és nemesebb érzelem világával esetleg csekélyebb ismeretkörét is sokkal becsesebbé teheti a társadalomra, mint a férfi a maga hideg tudását.

Épen majdnem nevetségesnek találok azt a sokat hangoztatott állítást, hogy a komoly tanulmány a szót elvonja igazi hivatásától. Hát komolyan el lehet-e hinni, hogy a műveltebb hitves kevésbbé

fogja megérteni szintén művelt férjét, vagy mint anya rosszabbul fogja nevelni gyermekét, mint a tanulatlan? Vagy a nőesség baját féltjük? Mintha nőesség és tudatlanság ugyanaz volna. Ez nem egészen fölösleges aggodalom. Az nő az nő fog maradni minden viszonyok közt, megmarad szerelem, költészet nemtőjének a földön, amelyre a költő szavai szerint csak az ő mosolya hoz gyönyört.

Különben is fölösleges itt minden további okoskodás. A nőnek joga van hozzá, hogy a férfi nevelésével — egyenrangú nevelésben részesüljön, ami különösen a középosztálynál eddig egyáltalában nem így volt. E jog kivíváshoz a társadalom fejlődése mindinkább közelebb hozza a nőket. Az idő halad. Az idők járása parancsol. Nemcsak a külföld példája versenye ösztönöz bennünket, hogy a család papnőjét, a hitvest és anyát feladata magaslatára emeljük, az élet keserves küzdelmei arra is intenek bennünket, hogy leányaink kezébe kenyeret adjunk. Hány lányos apaa, nya néz aggodalommal a bizonytalan jövőbe? Hány szerencsétlen házasságba nem kényszerítette a nőt szíve vágya ellenére a megélhetés gondja?

Ne sajnálják a férfiak a nőktől a múltiséget, mely, ha reá szorulnak, tisztességes megélhetést, kenyeret ad nekik s mely a családnak s a férjnek lesz legnagyobb kincse, ha a nő szíve választása szerint hitvesévé lesz mert hiszen — a férfi sorsa a nő.

Társadalmunk csak örömmel üdvözölheti a tervbe vett új középiskolát, mely számos baját lesz hivatva orvosolni, különösen, ha a tandíjat nem fogják ők tulságosan magasra szabni.

Amega.

BÁNAT.

Dalokba sirtam én a bánatot már
S a béke hógalambja szállt felém már;
De mostan enyhülésnek üdve vár,
Bubánatom hiába zengeném.

Dalom siralma lágy vigaszba olvadt,
Ha balszerencse érte keblemet:
De most szeszélyem ásta mély siromat,
Okoznom a világot nem lehet.

Hiába nyul koboz után a bánat,
Hiába sir, zokog az árva dal,
Szivembe rejtve titkon ott tanyáztat.
Míg a kereszt alatt imába hal.

Szepessy László.

A SZÉP ATIGYE.

Irta: GILBERT.

Ott azon a földön, a hol még a török népek vannak tulnyomó részben a keresztények mellett . . . Ott, a hol még alig huszonöt év előtt a török volt az úr: Boszniában, még mindig élénk emlékében van mindenkinek az okupáció minden egyes mozzanata.

Nem hiába szereti a török ember a magyart: de a magyar is, ha oda vetődik szánalmas, résztvevő, sajtó ezivvel nézi a nemzeti szabadságát vesztett török nép csendes megnyugvását a változatlanban.

Az okupáció számtalan romantikus történetkéket, drámákat hagyott maga után. A temetőekben, a mecsetek kertjében, a török magánházak udvarában, az okupáció idejéből való sirkő feliratnak megvan a maga romantikája, vagy tragédiája

A Zenia melletti kis török falu temetőjében egy modernebb sirkőre akadtam. Csodálattal néztem a német felírást: *Itt nyugszik Josipovits Benjámín — és az ő büne . . .* Török kísérom, a ki elég jól beszélt a német nyelvet, azt mondta, hogy ennek a sírfeliratnak szomorú története van. Maga a felirat török eredeti: de ilyen felirattal ujabban csak két sirkő van. Ellenben ötven—hatvan év előtt még igen gyakori volt az ilyen sírfelirat.

Ma már egész Bosznia Hercegovinában talán még az európai török országban sincs már ortodox török. Az utolsó ortodox török vallású agg Szulyó, Josipovits Benjámín előtt pár héttel halt meg, a ki a fess és jószívű hadnagy úrnak a házigazdája volt.

Hogy Josipovits Benjámín, a sváb — így hívják az idegeneket — gyaur hadnagy miért hagyta meg, hogy a sirkővére ezt a különös sírfelíratot véssék ennek ez a története:

Az okupáció után nagyon sok török család kivándorolt Boszniából, de leginkább a szegény nép . . . És az olyan családok, kiknek sok gyermekük volt, azokból egyet ketőt, többnyire leánygyermeket, a rokonoknál, jobb ismerősöknél vissza hagytak. Az ortodox vallású Szulyónál is volt egy ilyen otthagytott kis török leány, *Atigye*.

A szép Atigye akkor töltötte be a tizenhatodik évét, a mikor a fess Josipovits hadnagy oda került lakni.

Az öreg Szulyó nagyon szerette a sört és Atigyét már ugyanis kérte a gazdag Hasszán bég negyedik feleségnek. Hát ezért az egyik felesleges utcai szobát szívesen kiadta a sváb hadnagnak. Így aztán minden nap egy két pohár sörről többet ihatott az öreg Szulyó, dacára annak, hogy ortodox török volt mégis megengedte magának ezt a élvezetet.

Már négy napja volt, hogy Szulyónál lakott

AZ „ALFÖLD“ SZÉPSÉGRÓVATA.

Cziifra Emma.

Josipovits hadnagy, de a szép Atigyét még egyszer se láthatta, a mi már azért is volt lehetetlen, mert a kapuajtó mindég csukva volt, és ha a hadnagy kopogtatott napközben, Atigyének volt elég ideje az udvarból a szobába elosonni, a míg az öreg Szulyó ajtót nyitott.

Az ötödik napon, délután az öreg Szulyó azt mondta Atigyének, hogy elmén egy pohár sörré, a kapuajtót csukja be utána és addig senkit se ereszen be, a míg ő nem jön vissza . . .

A török asszonyok és a férjhez menendő leányok otthon nem fátyolozzák el az arcukat. Tehát azért a csukott ajtón belől az udvaron a házi teendőket szabadon végzik, biztonságában annak, hogy ugy sem látja meg őket senki.

A mint az öreg Szulyó eltávozott, Atigye előbb a kutra sietett, hogy vizet merjen és azután akarta a kapuajtót bezárni . . . Alighogy elfordult a kuttól, kinyílt az ajtó és belép rajta Josipovits hadnagy, aki ilyen szokatlan időben még sohasem jött haza. Atigye megrémülve kiáltja el magát, a eserép kanna kihull a kezéből, az arcához kapva, hangos sirással szalad fel a falépcsőn kis szobájába. A szomszéd törökök vasvillával és baltával rohantak be az udvarra . . . a hadnagy kardot rántva hátrált . . . A szép Atigye meg lekiáit a szomszédoknak, hogy nem történt semmi, ő felejtette nyitva az ajtót és nagyon megijedt, mikor a hadnagy takaratlan arccal látta meg őt.

A lármás csetepatéra az öreg Szulyó is haza sietett, csakhamar ott termett Hasszán bég is, akiket a leány újra felvilágosított, hogy a hadnagy úr semmit se akart tőle . . .

Hasszán bégnek három felesége volt . . . De egyiket se szerette amióta, a legszebb török leány, Atigye felserdült.

Harmadnap a csetepaté után Hasszán már csupa féltékenységből is hazavitte a szép Atigyét, mivel jólelkű ember volt a régi három feleségét nem eresztette szélnek, hanem továbbra is megtartotta őket, hogy azok az új asszonynak, a szép Atigyének minden óhaját teljesítsék . . .

A szép Atigye nem volt boldog az őt minden jóval elárasztó Hasszán bég oldalán . . . Bus volt, semmiben sem találta örömét . . . Az az, hogy csak akkor vidult föl az arca, hogyha dobpergést és trombita szót hallott, mert olyankor azt hitte, hogy Josipovits százada jön és akkor a nagyon sűrű szemekben elrácsozott ablakból megláthatta őt, akit az első pillanat óta nagyon szeretett . . .

*

Az öreg ortodox török nagy beteg lett . . . Így aztán alkalom nyílt arra, hogy Atigye Szulyót, az ő nevelő atyját sűrűn meglátogatta . . . Az ilyen látogatások alkalmával sűrűn találkozott az udvarban Josipovits hadnaggyal, de az sohase láthatta Atigye arcát és nem is mert vele szóba állani, mert Hasszán bég mindég a három régi feleség közül valamelyiket kíséretül rendelte mellé.

Egy alkalommal Hasszán bég Szarajevóba ment; Atigye az nap délután újra elment nevelő apját meglátogatni és kíséretül nem vitt magával senkit . . .

Josipovits hadnagy már tudta, hogy a szép Atigye mikor szokott eljönni s ilyen alkalmakkor rendszeren ugy intézte a dolgát, hogy ő is otthon legyen . . .

Hasszán bég elutazása napján az öreg Szulyó nagyon rosszul lett . . . És azt mondta Omerének, a hadnagy szolgájának, a kit Josipovits a beteg házigazdája mellé rendelt és aki szintén török volt — hogy jöjjön be hozzá . . . Josipovits és az öreg Szulyó nagyon megszerették egymást, az öreg különben is sejtette, hogy nevelt leánya és a hadnagy titkosan imádják egymást. Josipovits a szolgálta azonnal a beteg mellett termett . . . Az öreg már az utolsó perceit élte. — Szolid, jóságos tekintettel nézett a hadnagra és szerb nyelven akadozva mondta neki: fiam, ha meghaltam volna mire nevelt leányom idejön mond meg neki, hogy a sarkó feliratot ne feledje el . . .

Alig egy negyed óra mulva megérkezett Atigye. Az öreg Szulyóval már nem beszélhetett, mert azt Allá magához szóitotta.

Atigye szótlannul nézte a halottat és engedte, hogy Josipovits az ő szobájába vezesse a halott

mellől . . . Atigyet mintha minden ereje elhagyta volna, engedte arcáról a fátyolt eltávolítani és csókba forrt a régen szomjas, a szerelmi csókra epedő két ajak . . .

Az öreg Szulyót eltemették és a sírkő felirat ez volt: Itt nyugszik az utolsó ortodox Szulyó bég és az ő bűne.

A meghalt Szulyó háza Hasszán bégtulajdonába ment át. Atigyének sohase volt szabad többé oda menni . . . De a török katoná szolga segítségével Josipovits és Atigye egy romladozó, a falutól távol levő mecsét kertjében elég sűrűn találkoztak. És mikor a rossz idők beáltak, estefele mikor Hasszán bég mosakodni ment a mecsét előtti kúthoz, hogy azután Allah végtelen kegyelmét a templomban dicsőítse . . . Atigye ilyenkor igen sokszor módját ejtette annak, hogy az est homályában elosonjon Josipovits hadnagyhoz . . . A török szolga ilyenkor az utcaajtó előtt őrködött és mikor a közeli mecsétben vége felé volt az imádkozás, jelt adott és Atigye minden baj nélkül haza juthatott . . .

Igy tartott ez háborítlanul egész tavaszig, a mikor újra a romladozó mecsétnél találkoztak a boldog szerelmesek . . .

Hasszán bég rettenetes módon kétségbe volt esve Atigye miatt, akit ha bírt is, de szívét, a lelkét nem bírta meghódítani. Az örülésig szerette a bájos török asszonyt, aki most végtelen boldogságában nap, nap után szebb volt . . .

Különös szerencséje a véletlennek, hogy sohase vette észre Hasszán bég, hogy ő meg van esalva . . . És még különösebb volt az, hogy Hasszán bég régebbi feleségei nem irigykedtek Atigyére . . . Sőt még alkalmat adtak neki arra, hogy mentül többször tünjön el hazulról, hogyha Hasszán bég nincsen otthon . . . Atigye tudta is a módját annak, hogy a három nőt lekötölte, mindég volt a számukra valami csecebecse a zsebében.

Mivel Hasszán bég goromba és igen sokszor durva is volt régebbi feleségeivel, akiket már el is akart kergetni. Atigye mindég védelmezte őket és ezért végtelenül szerették a fiatal asszonyt.

Május hónapban, a mikor a fakadozó virág szerelmes illatot lehel . . . Fű, fa, virág, a madarak csicseregése, a patak esobogása, minden, az isteni szerelmi érzelmre gerjesztő öntudatot sugalmazza az emberi szívben . . . Mikor a napnak boldogító, élető sugara beléhat a föld méhébe és megtermékenyíti azt ami az életnek van rendelve . . . Milyen boldogok május hónapban a viszontszerelmmel bíró emberek . . .

Atigye és Josipovits hadnagy is végtelen boldogoknak érezték magukat . . . Egy napon a bájos Atigye valami titkot sugott szerelmese fülébe . . . Josipovits hadnagy végtelen gyönyörrel karolta át

szép kedvesét és az örömtől alig tudta, hogy mit tegyen Atigyével . . .

Hasszán bég nagyon boldogtalan volt, kételkedni kezdett Atigye hűségében és a titkos sejtélem férge egyre rágta lelkét . . . Most már nem igen ment el hazulról, a templomban se volt nyugalma. Allához küldött imáival nem könnyített semmit lelke gyötrelmein. — Leselkedni kezdett Atigye után. — A három régi feleségétől nem tudott egyebet kivenni, csupán csak azt, hogy Atigye többször kimegy, de csakis bevásárlás céljából és az arcát mindég hiven elfátyolozza és mindég hamar vissza jön. Hasszán most már azt is megtiltotta, hogy tudtán kívül kijárjon Atigye . . . A három nőtől Hasszán bég azt is megtudta, hogy Atigye áldott állapotban van. Erre a tudatra Hasszán lelke még nyughatatlanabb lett . . .

Josipovits hadnagy is türelmetlen és ideges volt, hogy Atigyét mostanában csak ritkán láthatja . . . Egy napon valami csekélység miatt rettenetes módon felingerült Omere szolgáljára és az indulat hevében pofon ütötte a török bakát . . . Ez az arcához kapott és kirohant, az ajtót becsapva maga után . . . Josipovits megbánta tettét, de már azt jóvá nem tehetette . . . Aznap délután, mikor a hadnagnak paraneskiadásra a kaszárnyába kellett menni, Hasszán bég ment hozzá látogatába és hogy a házbért felvegye. Mivel a hadnagyot nem találta otthon, Omere szolgálival beszédbe elegyedett, aki igen szomorú volt és ökölbe szorított kézzel fenyegette meg Josipovitsnak az asztalon levő arcképét.

Megütöttél — mormolta — alávaló gyaur kutya, ezért meglakolsz . . .

Hasszán bég csodálkozva kérdezte a szolgát, hogy mi lelte, miért olyan haragos? . . .

— Pofon ütött a gyaur állat és ezért Hasszán bég te fogsz neki megfizetni . . . És Omere mindent elmondott Hasszán bégnek . . .

— A szerelmes török felordított: bizonyítékot paraszt, mert megfojtalak!

— Meg lesz a bizonyíték a saját két szemedől fogsz meggyőződni Hasszán bég: engedd el holnap Atigyét sétálni és estére a helyett, hogy imádkozni mennél eredj el a régi rommecséthez, bujj el ottan, látni és hallani fogsz ott mindent . . . De még ma mond meg Atigyének, hogy holnap sétálni mehet, hogy jelt adhasson a légyottra a gyaurnak.

Hasszán bég alig tudta palástolni fékevesztett indulatát, nem kérdezett semmit Atigyétől, sem a többi asszonyoktól, hanem erőltetett szelidséggel simogatta meg Atigye hófehér arcát: hatalmas melléből fájó sóhaj tört elő és fuldokló hangon mondta Atigyének, holnaptól fogva minden nap mehet sétálni kíséret nélkül és inkább estefelé, a mikor a kíváncsi szemek nem zaklaják őt . . . Atigye hálás pillantást vetett Hasszánra és mikor az elhagyta a

szobát azonnal megadta a titkos jelt az esti találkozásra . . .

Végtelen öröm fogta el Josipovits hadnagy szívét, már tíz nap óta hiába leste a várva várt jelt . . .

Alighogy elhangzott a Müezinnek imára hívó szava a mecset karsu minarettjéről, Hasszán lázas sietséggel sietett a rom-mecsethez, hogy még mielőtt a szerelmesek odaönnének, alkalmas buvóhelyet keressen . . . Alig volt annyi ideje, hogy meghuzhassa magát egy bozótos sötét helyen, máris halk kardesörtetést hallott. Visszafojtott lélegzettel leste a pillanatot, hogy meggyőzőhessen Omere állításának igazságáról: és arra nem sokáig kellett várakoznia . . .

Josipovits hadnagy, hogy zaj nélkül mehessen, felfogott kardhüvellyel állt meg alig pár lépésnyire Hasszán buvóhelyétől.

Alig néhány pillanat múlva Hasszán észrevette a másik oldalról Atigye nyulánk alakját, amint siető lépésekkel közeledett a romokhoz.

Hasszán bég a gladiátor termetű, hatalmas ember összerokadt a rettenetes fájdalomtól, ami szívét marcangolta, majd az övéhez kapott, de a nagy izgalomtól otthon feledte fegyverét: tétlenül nézte, hogy bujnak össze a rom fedett része alatti padon, hogy tapad össze ajkuk a szerelmi csókban, hogy suttognak, mint a gerle pár, hogy öleli a gyaur kutya az ő féltett kincsét . . . Éppen kiakart rohanni buvóhelyéből mikor a szép Atigye özike módjára ugrik fel kedvese mellől és mondja: Hasszán most hamarabb szokott kijönni a mecsetből, sietnem kell, holnap megint itt leszek és ezzel sietve hagyta el a romokat . . .

A holnapi légyottra rettenetes tervvel a lelkében s bosszút lihegve távozott el rejtekéből Hasszán bég . . .

Május vége felé volt már, a meleg nap után balzsamos esti levegő tette kellemessé az alkonyat szemlélődését. Legalább Josipovits hadnagy ezt mondta a háza előtt áldogáló Hasszán bégnek és fél szemmel a sűrűn elrácsoszott ablak nyílásában észrevette az odaszorított kis virágszálat, titkos jelére annak, hogy ma estére okvetlen találkoznak.

Josipovits csodálkozására Hasszán bég alig felelt kérdéseire és azért csak még néhány udvarias szót szőtt házigazdájához, kézszerítés nélkül távozott el a háztól, csupán egy pillantást vetett vissza a kis virágszálra, amelyet Hasszán bég is észre vett és haragosan tépte ki a rácson a földre dobta, és lábaival széjjel taposta azt.

*

Josipovits Benjámín hadnagy türelmetlenül várta Atigyét . . . Rettenetes sejtelmek fogták el lelkét. Az eddig olyan barátságos mecset romját most oly rémségesnek találta, hogy bozalelem futotta át egész

valóját: türelmetlenségében kihuzta a kard pengéjét, hogy a kiélesített van-e nála.

Mikor meggyőződött arról, hogy éles a kardja, küssé megnyugodott . . . Ebben a pillanathan hallatszott a Müezinnek borongós imára szólító kiáltása, amikor mesziről látott valami egynek látszó kettős alakot jönni . . . A homálytól csak azt látja Josipovits hadnagy, hogy most a kettős alak kibontakozik a nagy bő kaftán alól: a magas, erős alak térdeplő helyzetbe kényszeríti a nőalaknak látszó gyengébbet, ő maga pedig a Müezin imára hívó szavára földre borul.

Ez mind csak pillanat műve volt . . . Josipovits hadnagy pár lépéssel oldalt előre megy és a nagy erős alakban Hasszán béget ismeri fel . . . Borzasztó gondolat villant meg agyában . . . de mielőtt meggyőződhetett volna . . . hogy a Hasszántól távolabb hagyott derékig meztelen nyöszörgő női alak Atigye? . . . Hasszán bég mint egy fenevad rontott iszonyu széles, nehéz és hosszú handszárjával a gyenge természetű hadnagyra és mielőtt az felfoghatta volna a rettenetes vágás máris földre hullt a tiszt kardja vérző kezéből.

Hasszán eszeveszetten vetette magát a lefegyverezett katonára, a száját betömte, a kezeit pedig erős zsinórral hátra kötötte, mikor ezzel készen volt, a handszárt felemelte s oda ment a földön vonagló Atigyéhez, akinek szintén be volt tömve a szája, kezeit pedig hátra kötve. — Felemelte a látotaktól elalélt teremtet és oda hurcolta Josipovits elé . . . A feleszmélt szép Atigye vértfagyasztó fájdalmas tekintettel nézett lefegyverezett kedvesére, aki kérés pillantással nézett Hasszánra, hogy ne bántsa a szerencsétlen asszonyt.

— Nézd gyaur kutya ezt a szép habfehér kebelt, a melyen dobozódtál, nézd te hitetlen, nézd a szíve tájékát — hörögte vérben forgó tekintettel Hasszán — nézd, hogy mártom ezt a véreddel bepiszkolt gyilkot ennek a hitetlennek a szívébe . . .

— Josipovits hadnagy tehetetlenül térdelt le kegyelemért Hasszán elé . . .

. . . Hiába volt minden. Még egy fájó tekintetet vetett a szép Atigye szerelmesére és a másik pillanatban már által járta szívét a handszár véres pengéje.

— A tetemet a bosszuálló Hasszán odadobta Josipovitsnak és hörögve mondta: — nesze, itt van, most már szeretkezzél vele. Neked, te hitetlen gyaur megkegyelmezek, még a kardodat is a helyére teszem . . . Allá legyen hozzád kegyelmes . . .

*

Másnap Josipovits Benjámín, a megcsúfolt hadnagy föbe lötte magát, és századparancsnokának írásban tett jelentésében elmondta a történetet és kérte, hogy őt és Atigyét közös sírba temessék s a

sírköre ez legyen rávésve, hogy: *Itt nyugszik: Josi povits Benjámín és az ő bűne* . . .

*

Hasszán bég és a tisztí szolga Omere, úgy el-
tűntek, mintha a föld nyelte volna el őket . . .

MÁTYÁS KIRÁLY.

Ünnepe volt a héten Kolozsvárnak s így egy-
uttal a magyar nemzet is ünnepelt. Az igazságos ki-
rály emlékezetének adózott ihletes kegyelettel. Lé-
lekemelő szép volt Hollós Mátyás hatalmas momen-
tumnának leleplezése a nemzet minden rangú és rendü
fiának részvétele mellett.

A kolozsvári ünnep dicső glóriával övezi körül
emlékét ama nagy uralkodónak, ki ötödfélszáz év
előtt böles körültekintéssel, részrehajlatlan igazság-
érzettel és pártatlan fajszeretettel kormányozta or-
szágát.

És a nemzet eljött a kincses városba hálóját,
igaz szeretetét méltóan leróni a nagy király emlé-
kének; elzarándokolt a kegyeletes magyarság a leg-
igazságosabb uralkodó szülőföldjére, hogy szobra
előtt emlékezzék és elmélkedjék Fadrusz János
zseniális, hata mas alkotása mellett az eltűnedezett rég
mult időkön . . . A szobor megelevenül, a nagy ki-
rály dicső alakja megmozdul és igazságot oszt, véd,
hírdet, alattomoságot, jogtalanságot ostoroz, megvet,
büntet; nagy éleslátással, ideális gondolkozással
ujjit, teremt, alkot; művészetet, irodalmat, tudomá-
nyt honosít meg országában, a műveltség áldást-
hozó termékenyítő magvait hinti el s felvirágoztatja,
fejleszti a hazát és hódításaival tetemesen megna-
gyobbítja az ország területét.

Legméltóbb jutalmát és elismerését dicséletes
tevékeny uralkodásának a nép osztatlan szeretetében
találta s ez a nép rajongással veszi körül s
korai halálát megrázó fájdalommal siratja el. A
nagy király elhunytával sirba vész a magyar nép
boldogsága, mindene: „Meghalt Mátyás király, oda
az igazság!”

A remek szobor előtt magasba szárnyal a ma-
gyar lelke. Hiszen maga a hely, melyen a szobor
áll, a Mátyás-tér és annak környéke számos neve-
zetes történelmi eseményekre emlékeztet. Nincs e
téren, hol a szobor áll, egy göröngy sem, melyet
már honfivér ne áztatott volna.

Ha a történet lapjait forgatjuk, elolvashatjuk
onnan, hogy itt fejeztetett le Póka János, itt vér-
zették el: Kabós Farkas, Bogéti Gáspár, Baresay
Miklós, Csanádi Janos, Ósi Miklós, Csányi Miklós
— s ki tudja még mennyien! Ha csak azok vérei
nőtték volna egy-egy virággá, kik hü és jó hazafi-
ként haltak itt, akkor is bizonyosan egy sűrű vi-

rágerdővé látnánk, mely illatot küld föl az égbe tom-
jénül és szép színt mutat engesztelésül.

A diszes egyházban adta át Izabella királyné
Erdélyt Kastaldónak 1551-ben. Könyezve adta át,
kényszerítve volt rá. E tér keleti szögletén fejez-
tettek le 1594-ben a Kendiek, Forró János és a hi-
res Litterati György. Midőn az utolsó fő elbukott,
megdőrdült az ég a temetés zenéjeül, a villámok
a fáklákat akarták képviselni, s könyeztek a felhők.

Forgassuk tovább a történelem lapjait s ta-
lálni fogunk oly jeleneteket is, melyek örömmel
töltik el keblünket, melyek a szomorú képek után
vigasztalnak.

1467-ben az erdélyi főurak közül többen össze-
esküdtek a 34 éves fiatal és erélyes Mátyás király
ellen. A fővezér Veres Benedek volt s az összees-
küvés színhelyn Kolozsvár. Mátyás, híret vevén az
összeesküvésnek, rögtön Erdélyben termett. Veres
Benedek csatarendbe állítá seregét, készen várta a
királyt. Mátyás Felek felől bejött s végig ment a
föllállított katonaságon. Veres Benedek rohamot pa-
rancsol, de im a sereg vezére parancsára serz emelé
királya ellen legyverét! Veres Benedek látván, hogy
serege nem engedelmeskedik, a királynak átadta
kardját. A nagylelkű Mátyás a nyujtott kard helyett
saját kardját adta át s a sereg felé fordulva szolt:
„Kövessetek engemet s mossátok le nemes fegyve-
retekéről a szennyet!” A sereg a király szaván fel-
lekesült s követte Mátyást Moldvába.

E véráztatta, történelmi nevezetességű téren
emelkedik Mátyás király szobra, hirdetvén felejthet-
etlen nagyságát és dicső emlékezetét!

UTAZÁS A DUNÁN LINZTŐL—BUDA- PESTIG.

Valóban nem érdektelen dolog egy oly nagy
folyóról mint a Duna, leírást csinálni. Annál is in-
kább megérdemli ezt a Duna mivel a Volga után
Európa legnagyobb folyója és különféle nemzetek
történetében fontos szerepet játszott. Összeköti a
nyugatot-kelettel, így aztán a leghosszabb természetit-
ét, melyen az emberek már az ó-korban közleked-
tek. A rómaiak *Danubiusnak*, a görögök *Isternik*
nevezték el. De nemcsak a történelemben, hanem
egyes leírásokban, költeményekben és dalokban is
előfordul neve. A mi a bajoroknak a Rajna, a mi
az egyiptomiaknak a Nilus, a mi az indusoknak a
Ganges — az nekünk a Duna. Azt mondja egy nagy
német író, hogy: „A Rajna nevének említésére min-
den német szívének erősebben kell megdobbannia“
Bátran vallhatnánk mi is ezt a Dunáról, mert szép-
ség és nagyság szempontjából nem törpül el a Rajna
mellett. Hegyekben, völgyekben, várakban és ro-

mokban partja éppen oly gazdag, mint a Rajna partja. Mellette telepedett le a gófhok, longobárdok, avarok, kelták, szlávok, magyarok nemzetsége.

Három ágból (Bregge Brigach és Várforrás) ered a Fekete-Erdőben, a három ág Donaueshingen-nél egyesül. Ulmtól a Fekete-tengerig hajózható. Ulm után a legnagyobb parti kikötő Passau és Linz. Ezen utóbbi Felső Ausztriának székhelye, (balparton) 60.000 lakóssal, környékén festői vidéken folyik keresztül a Duna. Itt szállunk fel a „Zrínyi Miklós“ nevű hajóra, s csakhamar elindulunk. Hajónk igen esinos, a könnyűjáratu postahajóknak egyik legszebb példánya. Fedélzetén igen sok az ülőhely, dacára az erős és szeles időnek, többen voltak a fedélzeten, mint a hajó belsejében, mert csak a fedélzetről lehet csak igazán gyönyörködni a vidék szépségében. Sajnos, hogy igen sok helyen mérni kell a vizet, van eset, hogy 1. m. és 13 cm. mély vizen megyünk. No meg arról, hogy sok helyt homokbuckákon siklik át hajónk — nem is szölok. Az ilyen zátoyok éppen oly veszedelmesek a hajózásra, mint a tengeri-szirtek. Nem is csoda, ha a szeptemberi vizállás alkalmával nagyobb hajók megfeneklenek. (Pl. szept. 30-án a „Thegetthof“ Hainburg alatt.) Alig érünk ki a Duna közepére, feltűnik a messzeségben **Ehelsberg** 1000 méter magasságban fekvő kastélyával, melynek falainál 1809-ben a bécsi önkéntesek csapatai vitéz önfeláldozással a franciák átkelését a Trannon megakadályozták. Mögötte terjedelmes erdőség húzódik, hol a lakók egyetlen kereseti forrása — a fa feldolgozása. A jobb partján odább **Enns** helységet találjuk, melynél a hasonló nevű folyó ömlik a Cunaba. Közéleben **Mauthausen** találjuk, Pragstein nevű várából fenséges a kilátás az egész vidékre. Környékén sok a gránit-kő melyet nagy mennyiségben szállítanak innen a Dunáó. Keletre **Gent** találjuk (bal parton) A XV. században épített kastély, az 500 méter magas **Göbel** csucs, a greini-vizzuhatag sok nézőt vonz e vidékre. Innentől egész Szt.-Nikoláig hajdan a meder igen zátonyos volt, úgy h gy igen sok hajó merült itt el. Rabenstein, Virth, Hössgang lakói sokat tudnának erről beszélni. De hála Mária és I. Ferencz József áldásos intézkedésének, hogy lehetővé tették itt a hajózást olyan volt mint a Kazán szoros.)

Áthaladunk ezen az u. n. „Stromschnellen“ s csakhamar megállapodunk **Szt. Nikolánál**. Vidéke szép és elragadó, hogy a Rajnával ki állná a szépségversenyt. Egyszerű templomával s néhány házával szerényen húzódik meg a hegyoldalon, Messzről úgy tűnik fel, mint valami fecskéfészek; néhány ház alkotja a helységet. Szt. Nikola előtt a bal parton egy egyszerű kápolna vonja magára figyelmünket, ez az u. n. „Wirbel kápona“ mely mögött a hegyoldalon emléktábla áll. Sajta a felirat olvasható:

„kaiser Franz József I. die Schiffahrt von den

Gefahren des Donanvirels, durch Sprengungeo der Hausstein—Feldinsel (1853 bis 1866) befreit hat“

A baloldali part szépségét nagyban emeli **Sarmingstein**. Hegyormán régi kastély emelkedik. Aggstein és Spitz környékén sok a lovagvár-rom, honnan hajdan a lovagok kirohanásaikkal és rabló kalandjaikkal rettegésben tartották a környék lakóseit. Ezen várak között legtovább **Kuenring** vára állott fenn.

Kelet felé halad gyors menetelésbe hajónk — egyet fütyönt s bekanyarodik **M. ialach** hajóállomáshoz. Igen érdekes monda fűződik e helység megalapításához. „Ugyanis a környéken festette képeit egy festő, kinek egyik kezén hat ujj volt. Midőn egy alkalommal az erdők sűrűjében egy régi romról készített képe megjelent Madonna. Itt e helyen aztán kolostort építettek, a zarándokok közül a környéken letelepedtek. Így keletkezett tehát e helység.“

Áthaladunk Kremisen, majd pihenőt tart hajónk Hollenburgnál és Greifensteinnál. Ezen utóbbi helység északi oldalán emelkedik egy csonka torony. A szépséget emeli az 1136-ban épített kastély, melyet az utóbbi időben Lichtenstein herceg kijavított és most oly eredeti, mint a mikor építették. Innen rövid uton a Bécsi—Erdőhöz juthatunk. Ezen ut mellett fekszik gróf Vilesek Kremenstein nevű vára. Itt aztán befejeződik a Duna panorámája — s a természeti szépséget felváltja a mesterséges, melynek legnagyobb képviselője itt **Bécs városa**. Tőviről hegyire megvizsgálunk mindent, hogy igazságos ítéletet tudjunk hozni közte és a mi fővárosunk között.

Bécs valóságos régi német város: a modern építkezésnek, az újabb kori haladásuak vannak itt alkotásai, azonban ezek nem elegendők arra, hogy Bécsset a világvárosok közé emelje Oda más fekvés, más nemzetiség kell! . . .

Nincs is meg az a remekvése, a mi Budapestnek, utcáin nincs is olyan forgalom. Hazánk fővárosa új, fiatal s mint ilyen elérte a világvárosi nlyöt, a nélkül, hogy kizárólag erre törekedett volna! (De Bécs erre törekedett!) Most utólérte Bécsset, s mi több néhány év múlva felül is mulja. Lassan jár az igaz, de tovább is ér! . . . Szó sincs róla, Bécs is szép — de magyar ember nem adná 10 Beesért sem Budapestet. Nem is csoda, ha osztrák „testvéreink“ irigy szemmel nézik a magyar székváros rohamos fejlődését! . . .

Bucsut veszünk Bécestől — s csakhamar Hainburgon és Altenburgon is áthaladunk. Balról ezután emelkedik a part, és úgy sejtjük, hogy a Kis Kárpátok déli láncolatának végső ágai ezen emelkedések. Sejtelmünk valóvá is vált, mert csakhamar egy szikla ormon lévő határkő figyelmeztet, hogy Magyarország földjén vagyunk. Lehull a csolnak orrán lévő fekete-sárga zászló, felhuzák a magyar trikolor — mely szebben leng s mi móhon szívjuk be az egy

hónapig nélkülözött anyaország balzsamos levegőjét! mely jobb, üdőbb és éltetőbb bármely külföldi ország levegőjénél . . .

A míg így elgondolkozunk, egyszerre csak fel-tünezik Pozsony közvonala, hol történelmünknek oly sok pontja játszódott le. Áthaladunk Gönyön, Győr, Komárom N. Maros, Esztergom és Visegrád városokon, 7 órai késéssel beérkezünk éjfél utáni egy órakor Budapestre. Szétmegyünk a szélrózsa minden irányába — pihenni térünk, s egy kedves nap emlékével is egy hónapi külföldi tanulmány ut sikeres megtevésének tudatában szunyadunk el! . . .

Záray Jenő.

ŐSZI RÓZSA.

Irta: KÖPF KÁLMÁN.

Holdsugaras csendes őszi este
Mielőtt kis fejecsskédet
Álomra lehajtod
Tekints föl a csillagos egekre
Hallgasd meg az őszi szellő
Büvös suttogását
S a holdsugár csendes fénnel
Ragyogja be orczád
Röpke fénnel
Egy-egy csillag
Szaladjon át a nagy mindenségbe
S hol eltűnik oda nézve
Szálljon gondolatod véle
Messze — messzeségbe —
S önkénytelen
Most jussak eszedbe.
S ha egy könnyesepp jelenik meg
Akkor szempilládon,
Bus távoli sóhajtással
Abba csókolom majd
Minden boldogságom.
Te meg kis párnadra
Lehajtva fejecské
Álmodd meg a mennynek
Minden üdvösségét
S megálmodva — én is --
Szived dobogását
S elküldöm tehozzád
E szál, őszi rózsát.

SAISON.

OH AZOK AZ ÜGYETLENEK!

Arad, október 18.

Kedves Honisch!

Találja ki, kikről van szó. Ne féljen, nem azo, kat értem én „ügyetlenek“ alatt, akik nem látták

még a kis Kohnt. A kis Kohniadákkal már tele vagyunk. A mióta hazajöttem fürdőről, nem tudok aludni, annyit kérdezi tőlem a fiam, meg a szakácsné: Kí az a kis Kohn, mért keresik“ hogy kétségbe vagyok esve.

Más ügyetlenekről van szó. A szakácsném olvasott tegnap egy ujságot, aztán letette, nagyot elmélkedett (közbe kifutott a tej) s aztán így kiáltott fel:

— Oh, azok az ügyetlenek!

Figyelmes lettem, s megkérdeztem tőle, hogy miről olvasott. Kezembe adta a lapot, melyben tudósítás volt a négy milliós sikkasztásokról. Furesának találtam, hogy a szakácsném nem botránkozott meg a gaszágon, hanem csak ügyetleneknek minősítette a sikkasztókat.

Mikor az uram hazajött, ujságot kért ebéd előtt. Alig olvasott valamit ő és elkiáltotta magát:

— Ejnye de ügyetlenek voltak!

Megkérdeztem tőle, hogy talán rosszul terítették.

— Nem, felelte, hanem azok a sikkasztók megérdemlik, hogy elfogják őket, mért voltak olyan ügyetlenek.

Délután uzsonnán voltam a mérnökéknél. A mérnökné egy kuzinja dícselkedni akart, hogy mennyire jártas az eseményekben és dessert közben elmondta, hogy mennyi mos a sikkasztó, és milyen nagy összegekben dolgoznak mest.

— Elfogták őket? kérdezték mohón a barátnőim.

— Dehogyan — volt a válasz — borzasztó ügyetlenek voltak.

Uzsonna után hazamentem s elővettem a Kari jiamat.

— Te Kari, nézd csak, egy esomó ember lopott pénzt, a mi rá volt bízva, és ez a pénz másoké volt. A bankból lopta, úgy híjják ezt, hogy sikkasztás. Lopott százezer forintot. De elfogták és visszavették tőle a pénzt. Hogy híjják az ilyen embert.

— Ügyetlen tökfilkónak, — felelte Kari mely meggyőződéssel. Hát gazdag ember volna, ha nem fogták volna meg. Most ninesen pénze és mégis bezárják.

Bevallom, hogy eddig gazembernek tartottam a sikkasztót, de az az utolsó argumentum levett a lábamról.

Igaz, erre nem is gondoltam. Ha már pénzért oda adom a becsületemet, hát legyen legalább hasznom belőle. Ha elvesztem a becsületemet is, az érte kapott pént is, bizonyos, hogy ügyetlen vagyok.

Ez az általános felfogás ma már annyira uralja azt az erkölcsi modort, melyet a sikkasztó becsületensége iránt kell éreznünk, hogy ma azt kérdezzük legelőször.

— Megfogták?

Igy lett Krivány, Jellinek, Drozdmev a többi sikkasztó ellenszemes, míg csak Kecskeny a század egyik legnépszerűbb emberévé lett. Hogy banális argumentummal lépjek elő, kimondom, hogy a Kis Kohn is azért lett olyan népszerű, mert senki sem találta meg.

A más pénzt ellopni, nem is olyan beestelen dolog ma. Csak ne fogják el s akkor gentleman. Csak akkor gazember a sikkasztó, ha a te pénzedet lopja el, ugyebár kedves olvasó. Nem szól ez magának, kedves Honisch, mert a sikkasztó gazember akkor is a maga szemében, ha ellopja a Klapokot, a Kossákot és a Weisz Hugót, pénzesztől, műtermestől. De ha mégis elfogják, maga rámondja, hogy ügyetlen, feltéve hogy sokat érne Klapokkal, Kossákkal vagy Weisz Hugóval.

Egyébként fogok én még magáról is mondani, hogy: *ügyetlen!* Nono, sohse háborodjék fel. Egész jogosan fogom tenni. Amikor ellop egy lányszívet és — *megfognák.*

Üdvözlí

Eveline.

U. i. Látja, kedves Honisch, magáról gondoskodott a jó Isten. Maga büszkén tekintheti magát Weitzer János örökösévé. Hiszen a belügyminister elrendelte, hogy a fényképészet — ipar. Gratulálók.

EVELINE.

KRÓNKA II.

(Weitzer János Aradnak. — Az új ház és az akusz-
tikája. — Sztrájk mindenfelé. — Leánykereskedés. —
Szobrok. — Meddő pályázat. — Legszenszállás szobrász).

Aradot nagy szerenese érte. Óriási szenzációt kelt ebben az önző, rideg világban oly páratlanul álló humanista, mint *Weitzer* János, a Grácban elhunyt gazdag gépgyáros, aki mintegy négy millió koronát hagyományozott végrendeletében Arad városának. (Kárpótlás az elkezdett pénzekért!) Nagy jelentőséget tulajdonít e váratlanul óriási örökségnek ama körülmény, hogy az elhalálozott jötevé idegen volt hozzánk, csak utolsó éveiben lett magyar honpolgár. A *termékeny munkát* hangoztatja végrendeletében mint az egyedül üdvözítő, éltető, áldásthozó talajt, mely a biztos boldoguláshoz vezet. Alapítványaiiban ezért szegény, dolgozó kisiparosokról, kiskereskedőkről munkásokról és eselédokről gondoskodik. Alacsony sorból küzdötte föl magát milliomossá és mint dúsgazdag ember nem feledkezett meg a kötelességtudó, munkaszerető, nyomasztó helyzetű szegényekről, a kiknek sorából kezdte meg pályafutását és vasszorgalma, tevékeny munkálkodása révén milliók urává lett. Neve a felejthetetlen, rendkívül kevés számmal levő nagy emberberátók koszorujába kerül.

Az ország megkezdte működését. A honatyák

hosszas és eredményes üdülését a „komoly“ munka váltja föl. (Hogy e munkát pénzre lehet-e fölváltani, az majd elvállik!) Beköltözködtek a nagyságos képviselők az új országházba, abba a hatalmas, impo-

Weitzer János. 1832—1902.

náló, rengeteg költségen készült épület kolozsuszba, mely a Duna partján nagy és széles területet foglal el, dicsérvén a modern magyar építészet óriási haladását, esodás fejlődését. Az új parlament minden zeg-zuga megmaradó, megcsodálni való építkezési remekmű. Csupa fény, ragyogás; szemkápráztató látványok tárháza; kényelmes, tágas, valóságos labirint, melyben a járatlan bezzeg eltéved. Nem is igen igazodtak el benne a képviselő urak, csak kellő kalauzolás mellett találták meg a legtöbb helyeiket. Annál otthonosabban érezték magukat (kiváltképp az ellenzékiek) kijelölt székeiken. Oly nagy viharral avatták föl az új házat, hogy a bécsi kollégáknak is dicséretére válnék. Az ellentzéknek följelja nyilván az akusztika kipróbálása vol-

melyről rossz hírek keringtek és e tekintetben igazuk volt.

Amily szépen, világ bámulatára épült föl az új parlament, oly rút kudarcot vall az *esküteri hid* mely van, volt és — nincs; épül-épül — visszafelé, tömérdek pénzeket nyelt el eddig, de az építkezés csak nem halad, merész tervek megvalósulásának indult e hid és a főváros örülne, ha egy zivataros, sötét éjszaka valami jóságos, láthatatlan szellem elsöpörné. Legjobban járnak a szerencsétlen vállalkozásnál a munkások, kiknek maradandó, hosszabb időre biztosítva van a betevő falatjuk és nagy buzgalommal, az utasítások szerint dolgoznak: építenek és rombolnak, — rombolnak és építenek.

Ezalatt a nagy világban mindenfelé komoly és veszedelmes bérharc folyik. A munkások igazukat akarják, a munkaadók meg busás jövedelmök fenntartása mellett kardoskodnak és folyik a nagy méretű, kiszámíthatlan következményekkel járó sztrájk. A szívtelenebb vállalkozók fásult egykedvűséggel nézik a munkások nagy nyomorát, sanyaru helyzetét. Humanizmus, könyörületesség, irgalom: holt fogalmak előttük. Annál ösmertebb a „zseb” fogalma. És ez a fő.

Az erkölestelenségek vad tobzódása, megdöbentő eltompulása korában, figyelemmel kell venni a Majna melletti Frankfurtban értekezletre összegyűlt nagy intelligenciájú egyének nemes törekvéseit, melyek a leánykereskedés meggátolására irányulnak. A modern haszonleső kor egyik legnagyobb a nemzetek egészséges fejlődését megbénító rákfenéje a leánykereskedelem. Hazánkban e tekintetben megszegyenítően borzalmasak az állapotok. Az illetékes tényezők ezzel az elharapódzó és ijesztő mérveket öltött bajjal szemben gyengék és tehetetlenek voltak. Pedig gyors intézkedések a leánykereskedés csökkentésére sehohsem oly égetően szükségesek, mint nálunk. Az e tárgyban tartott értekezlet sok értékes eszmét vetett föl, hogy mikép lehetne orvosolni a bajokat, de tovább nem jutott. A leghathatósabb támogatója a mozgalomnak — a párisi rendőrfőnök szerint — a sajtó, melynek segítségével és széleskörű, tapintatos intézkedésekkel talán sikeres eredményeket lehet elérni.

A sok kongresszust, melyet az utóbbi időben hazánkban tartottak, követte a tömeges szoborleplezés. Kossuth Lajos születésének száz ezztendő fordulója alkalmából az ország különböző részein emeltek méltó emléket a nemzet nagy fiának a kegyeletes magyarok. Közben a magyarság egy másik lelkes bajnokának, Wesselényi Miklós bárónak leplezték le Zilahon jól sikerült monumentumát, melyet legtehetségesebb, kiváló szobrászunk: *Fadrusz* János alkotott.

Egyáltalán szobrainkkal a legutóbbi időkig úgy voltunk, hogy csak keveset dicsekedhetünk jeles a

modern haladást jelző monumentumokkal. Fölületes, eszme és kifejezés nélküli szobrokkal kellett beérnünk (a fővárosi szobrokat tessék megszemlélni!) és mégis sokat áldoztunk rájuk. Már e szempontból is helyesen járt el a Vörösmarty-szobor ügyi bizottság mikor elhatározta, hogy a szobor megalkotásával nem bíz meg senkit a pályázók közül, hanem a jobbakat újabb pályázatra hívja föl, hogy ezáltal a nemzet közadakozásából befolyt tetemes pénzen olyan szobrot állítson a magyarság, mely a nagy költő emlékéhez minden tekintetben méltó és ékes legyen. Fadrusz János, a kitünő mester, pályázatban nem vett részt, mert még el volt foglalva a Wesselényi-szobor utolsó csiszolásával. Ez a szobor és a kiváló szobrásznak Mária-Terézia-monumentuma hatalmas zsenialitásáról, erős tehetségéről és művészi egyéniségéről tanuskodnak.

De mindezt fölülmulja a Kolozsvártt leleplezett Mátyás király-szobor, mely eddigi szobrainkat — sőt még a pozsonyi Mária-Terézia-szobrot is — messze tulszár nyalja.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Kezd kibontakozni a színházi évad, becsületes munkát végez egy a direktor, mint a társulat minden egyes tagja. És azért nem is lehet esodálkozni azon, ha némely előadás nem áll azon a művészi magaslaton, amelyen azt a művész-direktor látni szeretné. Hiszen a vidéki színésznek annyi új szerepet kell betanulnia, hogy alig van arra fizikai ideje, hogy hosszabb előkészülettel a szoros művészi értelemben vett alakítást nyújtson.

Mennyivel jobb dolguk van a főváros színművészeinek, ők sok esetben egymásután ötven-hatvanzor is fellépnek egy szerepben. Ezt a körülményt mindenesetre le kell vonni a vidéki színházak anszamléjából.

A becsületes igyekezet a siker felerészét minden körülmények között biztosítja . . .

Ezt látjuk Zilahi társulatánál is, dacára annak, hogy október első felében két premier volt, de a mellett olyan darabok kerültek színre, amelyek majd nem mindig tett házat csináltak. Ilyenek voltak: Katalin és Lotti ezredesei operettek.

Katalinban új volt Szilassy Juliska Anica szerepében, a ki bizony dacára iparkodásának, még meg sem közelítette Haller Irma bájos Anicáját. Az előadás alatt Katalin cárnő Zilahiné remek szép hangjában gyönyörködött a publikum.

Lotti ezredeseiben Rózsa Lili a diszkrét táncával és graciozus mozdulataival tetszett, kár hogy énekszámait nem győzi hanggal és talán azért is emlegették a földszinten Felhő Rózsit . . . pedig neki se volt olyan felette terjedelmes hangja.

A darabban új volt az egyik ezredes, (Davenport) Füredi József, aki igazi tehetséges színésznek bizonyult. Szabó József újra tanujelét adta az ő kimeríthetetlen sokoldalúságának. Olyan kitünően kreálta Rajah-ot, hogy az ember egy esepet sem kételkedett abban, hogy ő csak ugyan tropikus égővalji fejedelem.

Ritka alkalmunk van *Békési* Gyula művészetét élvezhetni. Milyen kár, hogy a színházi iroda titkári hivatala annyira igénybe veszi. Alig néhányszor játszott *Békés*

és máris örvend a közönség, ha az ő neve a színlapon van. *Robi-zonok*-ban. Makai Emil kedves egyfelvonás darabjában Békés az ő Hamilton-jával kacagó derűt árasztott a nézőtérre. Ugyszintén Sarkadi is igen jó Villi volt. Gazdi Aranka és Tornyai kitűnően alakították a szerelme-eket.

Az *Ember tragédiája* olyan fényes díszletekkel került színre, a milyennel még eddig nem láttuk Aradon. Az előadás maga nem állt valami magas nívón. Ámbár az igyekezet megvolt. Csiki, Gazdi Aranka a környezethez képest elég jót nyújtottak. Zilahi nem jókedvből játszotta Luefizert és ezért már a harmadik estén Mariházy próbálkozott meg a nehéz szereppel, tekintve azt, hogy nem volt hozzá ideje a szerepet és annak lényegét tehetségével összemérni, kritikát róla mondani nem lehet: az igyekezet és ambíció mindenesetre elismerésre méltó.

A jövő hét műsora maga az érdekesség lesz: színre kerülnek: Kuruc Feja Dávid, Fabricius, Szévilai borbély és Bajazzók.

A NAGY VILÁGBÓL.

„Pusztuló faj” című regényünk helyszüke miatt lapunk ezen számából kimaradt.

(—) **Latin tanfolyam.** Hunyadi János dr. gimnáziumi tanár érdekes és meg szívlelendő kulturális vállalkozása kel, hogy visszhangra találjon. A nő helyzete a mai korban megkívánja azt, hogy egyenlő műveltséggel bírjon a férfival. És ezért nem győzünk eléggé pártolni Hunyadi Jánosnak azt az eszméjét, hogy latin tanfolyamot nyit a nők részére október 20-án. A füzetben megjelent felhívásból itt adjuk a következőt:

E tanfolyam a nőt oly műveltségi fokra emeli, mint a minő a férfié; a különböző leányiskolai (polgári vagy felső) tanítást kiegészíti, egyesíti azon irányban, hogy mindkét intézet I, II, III, IV., valamint a felső leányiskola V, VI. osztályának tanítványai akadálytalanul átléphessenek latin nyelvi felvétellel a gimnázium II. II, IV, V., illetőleg latin nyelvi s más különbözőzeti felvétellel a gimnázium VI, VII. osztályába.

E tanfolyam által tehát a nő kiképezheti magát s ha kényszerül, a régi pályáknál jobb megélhetési módot teremthet magának az által, hogy a középiskolai vagy esetleg egyetemi képzettsége alapján bármely, eddigelé megengedett állásokat foglalhat el.

A cél nemes kitűzésében senki sem kételkedhetik, mert az a gondolat, hogy a nők oly műveltségi eszközökkel rendelkezzenek, mint a férfiak, már maga is sokat jelent, ha el is tekintünk attól, hogy a középosztálynak (hivatlanok, kisebbrendű birtokosok, kereskedők s iparosok) szíve mélyén kell, hogy feküdjön leányainak ez irányu kiművelése. Minden anyagi érdek nélkül, különösen azon okból, hogy a középosztályt, főleg a tisztviselői-kart a nevelés terén beállott modern eszmék szolgálatába tereljem, nyitom meg e tanfolyamot. Beesületes munka a szándékom, anélkül, hogy a növendékeket rendes tantárgyaikban megakasztanám, lelkileg kifárasztanám.

Jelentkezni lehet lakásomon Aulich Lajos-utca 13. szám alatt mindennap 2—4, csütörtökön s szombat 2—3-ig.

*

+ **Király Pál:** Pont. Egy hosszú munkás és küzdelmes élet befejezést nyert. Vége van. Aki egykor országokat járt be, átkutatta azokat, mert már immáron halott, egy kis titkon nyugtat talál. Küzdelmes élete befejezést nyert, ő maga nincs már. Meghalt az ember, a tanár, a tudós. Még egy pár napja még harcban volt, még vitatkozott, védte igazát és ma nincs már. Egész életén át harcolt emberekkel, tudósokkal, előítéletekkel és utóljára a halállal. Nem győzték le soha mind maga alá tiporta, ellenfelét megsemmisíté, legyőzte. De az utóbbival vívott hrreban ő veszté a csatát. Oh de a vesztesség a miénk. A vesztességet érezzük mindnyáján, de különösen mi, akik tanulmányai voltunk és vagyunk. Milyen nemes volt. Mindig ilyen. Akár a katedrán, akár otthon, akár az utcán. Nemes volt mindig. És most? . . .

Legyőzetett. De a halál sem mert nagyon hozzá nyulni. Arca a ravatalon is olyan volt, mintha élne, haja ott is olyan selmesen borélt homlokára, mint mikor még beszélt . . . Meghalt egy ember.

Király Pál a tudomány három ágában működött u. m. a történelemben, a földrajzban és a nyelvészetben. Mind a háromban elsők között foglal helyet, de legkitűnőbb mint nyelvész. Félreles alakja volt a nyelvészeknek.

Tiszta, igaz és magyar nyelvet akart. Szíve legfőbb vágya volt, hogy a magyar nyelvet megtisztítja. Ezen a tisztogató munkán fáradozott mindig. Ezt tette írásban és szóban, katedrán, az utcán.

Mondják, hogy mikor az utcán ment, vagy utazott, ha meghallotta hogy valaki hibásan beszél, oda ment, megmondá hogyan kell azt helyesen mondani.

Mert ő igaz prófétája volt a magyar nyelvnek. Nemzetet csak úgy lehet nagy, ha van tudománya, művésze-te és ha van nyelve, mert „nyelveiben él a nemzet.” Adott tudományt, de legfőbb vágya volt nyelvet adni. Hányan tanultak tőle szépen magyarul beszél. Ajkain gyönyörűen zengett az édes magyar szó.

A mai magyar nyelvészek között ő volt az, a ki legméltóbb lett volna arra, hogy oda kiáltsa újra a magyar nyelvet feledő parlamentnek, hogy nyelvünket ne bántásotok. Ő volt az egyedüli, aki a mai utját tévesztett nyelvészetnek megmutatta azt az ösvényt, melyen haladnia kell, hogy nemzeti magyar nyelv legyen. Nyelvünket rajongásig szerette, szerelme volt. Sohasem felejttem el, midőn nyelvészeink java része felett kritikát gyakorolt, oda állt, előadó termi közepére szomoruan és körülbelül ezt mondá: Ne gondolják uraim, hogy én kedvtelésből mondtam ezeket, fáj a lelkemnek, hogy így bántak nyelvünkkel.

Sokat dolgozott életében. De voltak is kitűnő munkatársai: tudománya, páratlan logikája, helyes nyelvérzéke és erős sovén lelke. Ilyen volt mint nyelvén. De mint stylist is kitűnő. Nagy ellenfele ezt írja róla:

„Milyen gyönyörű, milyen erős, csupa izmossággal erős toll. Oh, magyar művész ez a halott.

Fajszertete erős. Ez vezette őt arra, hogy kutasson és fáradvá keresse mindazt, ami őskori műveltségünk nyomára vezethetne.

Kereste a nyomot lankadatlanul, mert erős volt hite. És most, a midőn ráakad, kiesik kezéből a toll, mely hozzá nőt és a mely magyar lelkéből táplálkozott. Ki veszi fel az elejtett fegyvert?

Hadd szóljak mén királyról, mint tanárról. Király hallgatói legkedvesebb tanára volt. Szerették is őt rajongásig. Őrái a legtanulságosabbak voltak, mert nemcsak az ősméreték halmazás nyújtá növendégeinek, hanem tanította őket arra, a mire ritka tanár tanít: élni. Ő az **optimizmus** embere csak a szépet látta, erre tanított életet szépen átélni.

melyről rossz hírek keringtek és e tekintetben igazuk volt.

Amily szépen, világ bámulatára épült föl az új parlament, oly rút kudarcot vall az *esküteri hid* mely van, volt és — nincs; épül-épül — visszafelé, tömérdek pénzeket nyelt el eddig, de az építkezés csak nem halad, merész tervek megvalósulásának indult e hid és a főváros örülne, ha egy zivatáros, sötét éjszaka valami jóságos, láthatatlan szellem elsöpörné. Legjobban járnak a szerenesetlen vállalkozásnál a munkások, kiknek maradandó, hosszabb időre biztosítva van a betevő falatjuk és nagy buzgalommal, az utasítások szerint dolgoznak: építenek és rombolnak, — rombolnak és építenek.

Ezalatt a nagy világban mindenféle komoly és veszedelmes bérharc folyik. A munkások igazukat akarják, a munkaadók meg busás jövedelmök fenntartása mellett kardoskodnak és folyik a nagy méretű, kiszámíthatlan következményekkel járó sztrájk. A szívtelegebb vállalkozók fásult egykedvűséggel nézik a munkások nagy nyomorát, sanyaru helyzetét. Humanizmus, könyörületesség, irgalom: holt fogalmak előttük. Annál ösmertebb a „zseb” fogalma. És ez a fő.

Az erkölestelenségek vad tobzódása, megdöbentő eltompulása korában, figyelemmel kell venni a Majna melletti Frankfurtban értekezletre összegyűlt nagy intelligenciájú egyének nemes törekvéseit, melyek a leánykereskedés meggátlására irányulnak. A modern haszonleső kor egyik legnagyobb a nemzetek egészséges fejlődését megbénító rákfenéje a leánykereskedelem. Hazánkban e tekintetben megszegyenítően borzalmasak az állapotok. Az illetékes tényezők ezzel az elharapódzó és ijesztő mérveket öltött bajjal szemben gyengék és tehetetlenek voltak. Pedig gyors intézkedések a leánykereskedés csökkentésére sehohsem oly égetően szükségesek, mint nálunk. Az e tárgyban tartott értekezlet sok értékes eszmét vetett föl, hogy mikép lehetne orvosolni a bajokat, de tovább nem jutott. A leghathatósabb támogatója a mozgalomnak — a párisi rendőrfőnök szerint — a sajtó, melynek segítségével és széleskörű, tapintatos intézkedésekkel talán sikeres eredményeket lehet elérni.

A sok kongresszust, melyet az utóbbi időben hazánkban tartottak, követte a tömeges szoborleplezés. Kossuth Lajos születésének száz ezztendő fordulója alkalmából az ország különböző részein emeltek méltó emléket a nemzet nagy fiának a kegyeletes magyarok. Közben a magyarság egy másik lelkes bajnokának, Wesselényi Miklós bárónak leplezték le Zilahon jól sikerült monumentumát, melyet legtehetségesebb, kiváló szobrászunk: *Fadrusz János* alkotott.

Egyáltalán szobrainkkal a legutóbbi időkig úgy voltunk, hogy csak keveset dicsekedhetünk jeles a

modern haladást jelző monumentumokkal. Fölületes, eszme és kifejezés nélküli szobrokkal kellett beérnünk (a fővárosi szobrokat tessék megszemlélni!) és mégis sokat áldoztunk rájuk. Már e szempontból is helyesen járt el a Vörösmarty-szobor ügyi bizottság mikor elhatározta, hogy a szobor megalkotásával nem bíz meg senkit a pályázók közül, hanem a jobbkat újabb pályázatra hívja föl, hogy ezáltal a nemzet közadakozásából befolyt tetemes pénzen olyan szobrot állítson a magyarság, mely a nagy költő emlékéhez minden tekintetben méltó és ékes legyen. Fadrusz János, a kitünő mester, epályázatban nem vett részt, mert még el volt foglalva a Wesselényi-szobor utolsó csiszolásával. Ez a szobor és a kiváló szobrásznak Mária-Terézia-monumentuma hatalmas zsenialitásáról, erős tehetségéről és művészi egyéniségéről tanuskodnak.

De mindezt fölülmulja a Kolozsvártt leleplezett Mátyás király-szobor, mely eddigi szobrainkat — sőt még a pozsonyi Mária-Terézia-szobrot is — megszerte tulszár nyalja.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Kezd kibontakozni a színházi évad, becsületes munkát végez egy a direktor, mint a társulat minden egyes tagja. És azért nem is lehet esodálkozni azon, ha némely előadás nem áll azon a művészi magaslaton, amelyen azt a művész-direktor látni szeretné. Hiszen a vidéki színésznek annyi új szerepet kell betanulnia, hogy alig van arra fizikai ideje, hogy hosszabb előkészülettel a szoros művészi értelemben vett alakítást nyújtson.

Mennyivel jobb dolguk van a főváros színművészeinek, ők sok esetben egymásután ötven-hatvanszor is fellépnek egy szerepben. Ezt a körülményt mindenesetre le kell vonni a vidéki színházak anszamléjából.

A becsületes igyekezet a siker felerészét minden körülmények között biztosítja . . .

Ezt látjuk Zilahi társulatánál is, dacára annak, hogy október első felében két premier volt, de a mellett olyan darabok kerültek színpadra, amelyek majd nem mindig telt házat csináltak. Ilyenek voltak: Katalin és Lotti ezredesei operettek.

Katalinban új volt Szilassy Juliska Anica szerepében, a ki bizony dacára iparkodásának, még meg sem közelítette Haller Irma bájos Anicáját. Az előadás alatt Katalin cárnő Zilahiné remek szép hangjában gyönyörködött a publikum.

Lotti ezredeseiben Rózsa Lili a diszkrét táncával és graciosus mozdulataival tetszett, kár hogy énekszámait nem győzi hanggal és talán azért is emlegették a földszinten Felhő Rózsit . . . pedig neki se volt olyan felette terjedelmes hangja.

A darabban új volt az egyik ezredes, (Daventry) Füredi József, aki igazi tehetséges színésznek bizonyult. Szabó József újra tanujelét adta az ő kimeríthetetlen sokoldalúságának. Olyan kitünően kreálta Rajah-ot, hogy az ember egy cseppet sem kételkedett abban, hogy ő csakugyan tropikus égővalji fejedelem.

Ritka alkalmunk van *Békési Gyula* művészetét élvezhetni. Milyen kár, hogy a színházi iroda titkári hivatala annyira igénybe veszi. Alig néhányszor játszott *Békés*

és máris örvend a közönség, ha az ő neve a színlapon van. *Robi-zonok*-ban. Makai Emil kedves egyfelvonás darabjában Békés az ő Hamilton-jával kacagó derűt árasztott a nézőtérre. Ugyszintén Sarkadi is igen jó Villi volt. Gazdi Aranka és Ternyei kitűnően alakították a szerelemeket.

Az *Ember tragédiája* olyan fényes diszletekkel került színre, a milyennel még eddig nem láttuk Aradon. Az előadás maga nem állt valami magas nívón. Ámbár az igyekezet megvolt. Csiki, Gazdi Aranka a környezethez képest elég jót nyújtottak. Zilahi nem jókedvből játszotta Luczfert és ezért már a harmadik estér Mariházy próbálkozott meg a nehéz szereppel, tekintve azt, hogy nem volt hozzá ideje a szerepet és annak lényegét tehetségével összemérni, kritikát róla mondani nem lehet; az igyekezet és ambíció mindenestre elismerésre méltó.

A jövő hét műsora maga az érdekesség lesz: színre kerülnek: Kuruc Feja Dávid, Fabricius, Szévilai borbély és Bajazzók.

A NAGY VILÁGBÓL.

„Pusztuló faj” című regényünk helyszüke miatt lapunk ezen számából kimaradt.

(—) **Latin tanfolyam.** Hunyadi János dr. gimnáziumi tanár érdekes és meg szívelelendő kulturális vállalkozása kel, hogy visszhangra találjon. A nő helyzete a mai korban megkívánja azt, hogy egyenlő műveltséggel bírjon a férfival. És ezért nem győzzük eléggé pártolni Hunyadi Jánosnak azt az eszméjét, hogy latin tanfolyamot nyit a nők részére október 20-án. A füzetben megjelent felhívásból itt adjuk a következőt:

E tanfolyam a nőt oiy műveltségi fokra emeli, mint a minő a férfié; a különböző leányiskolai (polgári vagy felső) tanítást kiegészíti, egyesíti azon irányban, hogy mindakét intézet I, II, III, IV., valamint a felső leányiskola V, VI. osztályának tanítványai akadálytalanul átléphessenek latin nyelvi felvétélivel a gimnázium II, III, IV, V., illetőleg latin nyelvi s más különböző felvétélivel a gimnázium VI, VII. osztályába.

E tanfolyam által tehát a nő kiképezheti magát s ha kényszerül, a régi pályáknál jobb megélhetési módot teremthet magának az által, hogy a középiskolai vagy esetleg egyetemi képzettsége alapján bármely, eddigelé megengedett állásokat foglalhat el.

A czél nemes kitűzésében senki sem kételkedhetik, mert az a gondolat, hogy a nők oiy műveltségi eszközökkel rendelkezzenek, mint a férfiak, már maga is sokat jelent, ha el is tekintünk attól, hogy a középosztálynak (hivatalnokok, kisebbrendű birtoikosok, kereskedők s iparosok) szíve mélyén kell, hogy feküdjön leányainak ez irányu kiművelése. Minden anyagi érdek nélkül, különösen azon okból, hogy a középosztályt, főleg a tisztviselői-kart a nevelés terén beállott modern eszmék szolgálatába tereljem, nyitom meg e tanfolyamot. Beesületes munka a szárdékomban, anélkül, hogy a növendékeket rendes tantárgyaikban megakasztanám, lelkileg kifárasztanám.

Jelentkezni lehet lakásomon Aulich Lajos-utca 13. szám alatt mindennap 2—4, csütörtökön s szombaton 2—3-ig.

*

+ **Király Pál:** Pont. Egy hosszú munkás és küzdelmes élet befejezést nyert. Vége van. Aki egykor országokat járt be, átkutatta azokat, mert már immáron halott, egy kis titkon nyugtat talál. Küzdelmes élete befejezést nyert, ő maga nincs már. Meghalt az ember, a tanár, a tudós. Még egy pár napja még harcban volt, még vitatkozott, védte igazát és ma nincs már. Egész életén át harcolt emberekkel, tudósokkal, előítéletekkel és utójára a halállal. Nem győzték le soha mind maga alá tiporta, ellenfelét megsemmisíté, legyőzte. De az utóbbival vívott hrreban ő vesztté a csatát. Oh de a veszttesség a miénk, a veszttességet érezzük mindnyáján, de különösen mi, akik tanulmányai voltunk és vagyunk. Milyen nemes volt. Mindig ilyen. Akár a katedrán, akár otthon, akár az utcán. Nemes volt mindig. Es most? . . .

Legyőzetett. De a halál sem mert nagyon hozzá nyulni. Arca a ravatalon is olyan volt, mintha érne, haja ott is olyan selmesen borélt homlokára, mint mikor még beszélt . . . Meghalt egy ember.

Király Pál a tudomány három ágában működött u. m. a történelemben, a földrajzban és a nyelvészetben. Mind a háromban elsők között foglal helyet, de legkitűnőbb mint nyelvész. Félelmes alakja volt a nyelvészeknek.

Tiszta, igaz és magyar nyelvet akart. Szíve legfőbb vágya volt, hogy a magyar nyelvet megtisztítja. Ezen a tisztogató munkán fáradozott mindig. Ezt tette írásban és szóban, katedrán, az utcán.

Mondják, hogy mikor az utcán ment, vagy utazott, ha meghallotta hogy valaki hibásan beszél, oda ment, megmondá hogyan kell azt helyesen mondani.

Mert ő igaz prófétája volt a magyar nyelvnek. Nemzetet csak úgy lehet nagy, ha van tudománya, művészete és ha van nyelve, mert „nyelveiben él a nemzet.” Adott tudományt, de legfőbb vágya volt nyelvet adni. Hányan tanultak tőle szépen magyarul beszélni. Ajkain gyönyörűen zengett az édes magyar szó.

A mai magyar nyelvészek között ő volt az, a ki legméltóbb lett volna arra, hogy oda kiáltssa újra a magyar nyelvet feledő parlamentnek, hogy nyelvünket ne bántsátok. Ő volt az egyedüli, aki a mai utját tévesztett nyelvészetnek megmutatta azt az ösvényt, melyen haladnia kell, hogy nemzeti magyar nyelv legyen. Nyelvünket rajongásig szerette, szerelme volt. Sohasem felejttem el, midőn nyelvészeink java része felett kritikát gyakorolt, oda állt, előadó terme közepére szomoruan és körülbelül ezt mondá: Ne gondolják uraim, hogy én kedvtelésből mondtam ezeket, fáj a lelkemnek, hogy így bántak nyelvünkkel.

Sokat dolgozott életében. De voltak is kitűnő munkatársai: tudománya, páratlan logikája, helyes nyelvézéke és erős sovén lelke. Ilyen volt mint nyelvén. De mint stylist is kitűnő. Nagy ellenfele ezt írja róla:

„Milyen gyönyörű, milyen erős, csupa izmossággal erős toll. Oh, magyar művész ez a halott.

Fajszerelete erős. Ez vezette őt arra, hogy kutaszon és fáradva keresse mindazt, ami őskori műveltségünk nyomára vezethetne.

Kereste a nyomot lankadatlanul, mert erős volt hite. És most, a midőn ráakad, kiesik kezéből a toll, mely hozzá nőt és a mely magyar lelkéből táplálkozott. Ki veszi fel az elejtett fegyvert?

Hadd szóljak mén királyról, mint tanárról. Király hallgatói legkedvesebb tanára volt. Szerették is őt rajongásig. Őrái a legtanulságosabbak voltak, mert nemcsak az ösmeretek halmazás nyújtá növendégeinek, hanem tanította őket arra, a mire ritka tanár tanít: élni. Ő az *optimismus* embere csak a szépet látta, erre tanított életet szépen átélni.

Most oda. A ki huszonegy évig volt a polgári iskola tanárainak nevelője meghalt. Nem, a kit szerettünk nem hal meg. A sír, melyet könnyeinkkel áztattunk, csak testét őrzi, lelke velünk van és átkísér az életen.

s. l.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő szellemi közlemények Arad, Szabadság-tér 16. szám alá ezimzendők.

K. Zs. Bécs. Szíves üdvölet a szerkesztőség részéről.

N. G. Pécs. Már igazán itt volna az ideje, hogy gondolna egy kissé reánk.

F. H. Arad. Olyan kevés közünk van ehhez, hogy bolygatni nem érdemes.

Falusi Terka. Örvendünk, hogy újra felkeresett, de ne haragudjék, hogy oly gyorsan véleményt nem mondhatunk.

Sz. B. Z. Arad. Hellyel-közzel igen érdekesen tudja a satirikus hangot vezetni, de az egész költemény nem olyan; hogy közölhető volna. Hogyha egyáltalán írai szokott, akkor kevesen fel bennünket más dologgal is, bizonytal akadni fog olyasmira, ami közölhető is lesz.

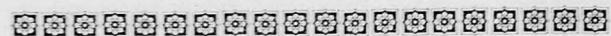
M. L. Arad. Visszapillantások: miért pillantsunk vissza, hiába való minden. Visszapillantásunkkal hamarabb sóbálvánnyá változunk (mint Lóth felesége) mintsem hogy ez a körülmény megváltozhassék.

S. L. Budapest. Mások is szívesen vesszük.

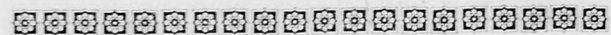
Z. J. Budapest. Önnek is a fentit üzenjük.

Nem közölhetők. Tündérem. — A esillag fénye. — Kizarrítottal cimborál — Versek. — Az eltűnt délibáb.

EMKE gyujtót kérjen mindenki!

Mi aradiak Budapesten a New-York kávéházban találkozzunk.

!!! Nem sokára megnyílik!!!

az Asztalos Sándor-utczában

Elit kávéház és mulató

a párisi mintára készülő kávéház és mulató az előkelő polgári közönség legmesszebb menő igényeit kifogja elégíteni.

Minden este zene

Kitünő italok.

 Izletes hideg étkek.

Büffet. Czukrászda

és **szeparék** állanak a közönség rendelkezésére.

Az Elite kávéház és mulató megnyitási napját a n. é. közönségnek tudomására fogja hozni

LÖWY IGNÁCZ,

az Elite kávéház és mulató tulajdonosa.

Buffet és élelmiszer üzlet.

Záray Géza

Andrássy-tér 18. szám.

(Bloch papirkereskedő mellett.)

Ajánlja a helyi és vidéki nagyrélemű közönség igen becses figyelmébe

*Jnyesáru (delikates) * **
** * élelmiszer üzletét.*

A legfinomabb hus és egyéb delikates ételek.

Finom felvágottak. Diszített ételes tálak.

Családi összejövetelek és egyéb különleges alkalmakra. A buffetben inyes falatok és finom kortyok.

A külföld legnagyobb városáiban szerzett tanulmányaim biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy helyt fogok állani és kérem ehhez kedves szülővárosom kegyes támogatását.

Kiváló tisztelettel

Záray Géza.

RÉVÉSZ NÁNDOR

KÖNYVKERESKEDÉSE.

Aradon, Szabadság-tér 20. szám. — Városi és megyei telefon szám 265.